

Sakshandsamar: Gunn Helen Henne
Telefon: 57 64 31 40
E-post: Gunn.Helen.Henne@fylkesmannen.no

Vår dato
11.07.2014

Vår referanse
2014/2150 – 461.2
Rapportnummer
2014.036.I.FMSF

Gloppen kommune
Grandavegen 9
6823 Sandane

Kontrollaksjon avløp 2014: Tilsyn hjå Gloppen kommune – krav om retting av avvik – vedtak om gebyr

Rapporten omhandlar funn som kontrollørane kunne observere eller på annan måte fekk kjennskap til under tilsynet. Funn vert omtalt som *avvik* frå krav i ureiningslova med forskrifter, *merknader* om forbetringpunkt eller *andre forhold* som kan vere viktig å omtale nærare. Rapporten omtalar også vedtak om kontrollgebyr.

Tilstades under kontrollen: Frå verksemda: Jostein Moldestad, leiar kommunalteknikk Ivar Skeistrand, driftsleiar Geir Eide, driftsoperatør VA	Frå miljøvernavingdelinga hjå Fylkesmannen: Gunn Helen Henne Grete Hamre
Desse hovudtema vart kontrollert: ☒ Internkontroll (ytre miljø) ☒ Risikovurdering ☒ Utslepp til luft eller vatn ☐ Støy ☒ Løyvet med vilkår ☒ Forskriftskrav ☐ Anna:	☐ Avfallshandtering ordinært avfall ☐ Handtering av farleg avfall (merking, emballering, mellomlagring, levering) ☐ Handtering av kjemikal (klassifisering, merking, emballering) ☐ Sikkerhetsdatablad ☐ Substitusjon
Bakgrunn for kontrollen: ☐ Frekvensbasert inspeksjon ☐ Frekvensbasert revisjon ☒ Kontrollaksjon ☐ Ny verksemd (ikkje kontrollert før) ☐ Nytt løyve (ikkje kontrollert før)	☐ Oppfølging av eigenrapport ☐ Oppfølging av klage/hending/tips ☒ Oppfølging av siste kontroll ☐ Kartlegging ☐ Anna

Hovudfunn frå kontrollen

Det vart påvist 4 avvik frå ureiningsregelverket, og gjeve to merknader. Fylkesmannen ser alvorleg på avvik 1 om klimatilpassing. Tilbakemelding om retting av avvik må sendast til Fylkesmannen **innan 1. september**.

Rapporten vert vurdert som endeleg dersom vi ikkje får tilbakemelding om faktiske feil eller mistydingar innan to veker frå rapporten vert motteken. Faktura for vedteke kontrollgebyr på kr. 12 000,- vert sendt frå Miljødirektoratet for innbetaling til staten.

Med helsing

Grete Hamre
overingeniør

Gunn Helen Henne
overingeniør

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikkje underskrift

1. Informasjon om verksemda:

Namn på anlegg: Byrkjelo	Anleggsnr.: 1445.0016.01
Namn på verksemda: Gloppen kommune	Organisasjonsnr.: 964969124 (KOMM)
Besøksadresse: Byrkjelo	Kontrolldato: 11. juni 2014
Postadresse: Grandavegen 9, 6823 Sandane	Løyvedato og internt nr.: 5.1.2009 (2009.004.T)
Risikoklasse: 3	☐ ISO 14001-sertifisert ☐ EMAS-registrert

2. Om kontrollen frå ureiningstilsynet

Tilsynet vart gjennomført for å granske om gjeldande krav fastsett i eller i medhald av ureiningslova vert haldne. Kontrollen vart gjennomført ved gransking av dokument (skriftlege og elektroniske), og ved intervju av leiing og sentralt plasserte personar i organisasjonen.

Dette tilsynet er del av ein landsdekkande aksjon for å kontrollera om kommunane held miljøkrava til avløpsanlegga og om kommunane førebur seg godt nok på forventa klimaeffektar som til dømes auke i nedbørsmengde. Aksjonen er ei oppfølging av kontrollaksjonar som vart gjennomført i 2008 og 2010.

Følgjande hovudtema vart kontrollert:

- mål og strategi for avløpssektoren
- handlingsplanar/saneringsplanar
- klimaendringar og klimatilpassing
- overløp
- leiingsnett
- akkreditert prøvetaking
- etterleving av reinsekrav
- driftsstabilitet i reinseanlegg
- risikovurdering av avløpsanlegget
- framdrift for stetting av reinsekrav gjeve i utsleppsløyvet

Rapporten inneheld omtale av avvik og merknader innan dei granska områda av ureiningsregelverket der Fylkesmannen har tilsynsansvar. Vi vil gjere merksam på at ikkje *alle* sider av verksemda som kan ha noko å seie for ytre miljø vart granska ved denne kontrollen. Kommunen må sjølv aktivt utøve internkontroll, avdekkje feil og manglar og iverksetje nødvendige tiltak.

Definisjonar:

Avvik	Brot på krav som er fastsett i eller med heimel i helse-, miljø, og tryggleikslovgivinga. (Døme er brot på krav i ureiningslova eller produktkontrolllova, forskrifter til lovene, utsleppsløyve, og verksemda sine eigne rutinar som er nødvendige for å stette styresmaktene sine krav.)
Merknad	Tilhøve som tilsynsetatane meiner det er nødvendig å peike på for å ivareta helse, miljø og tryggleik, og som ikkje vert omfatta av definisjonen for avvik. Brot på eigne rutinar som inneheld strengare krav enn lovkrava, kan verte omtala som merknad. Merknadar kan gje grunnlag for enkeltvedtak med krav om tiltak.

Vi gjer merksam på at de kan finne oversikt over miljøloverket på www.lovdatab.no eller vist til frå www.miljodirektoratet.no (sjå under *regelverk*). Dei viktigaste HMS-krava finn ein på nettstaden www.regelhjelp.no. Reglane om gebyrinnkrevjing finn ein under [kap. 39 i ureiningsforskrifta](#).

3. Oppfølging etter kontrollen

Kommunen pliktar å rette opp avvika som er omtalt i denne rapporten så snart som råd. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saka, må de innan **1. september 2014** sende ei skriftleg tilbakemelding med dokumentasjon som viser korleis avvika er retta og/eller ein tidfesta plan for korleis retting av avvik skal gjennomførast.

Orientering om tvangsmulkt

Dersom kommunen innan tidsfristen ikkje kan dokumentere at tiltak i høve til dei omtalte avvika er sett i verk, kan Fylkesmannen varsle tvangsmulkt til staten. Vedtak om tvangsmulkt vert nytta for å sikre gjennomføring av tiltak, og vi ønskjer å unngå å måtte be om inndrivning av forfallen tvangsmulkt.

4. Kontrollgebyr

Gebyrordninga for tilsyn frå Fylkesmannen vart orientert om som del av kontrollen. Gebyrsatsen for denne kontrollen er bestemt av avløpsanlegget sin risikoklasse, og vart også opplyst om på kontrollen. Vi har ikkje motteke merknader til varselet som vart gjeve, og gjer difor vedtak i samsvar med det som vart varsla:

Vedtak om gebyr for kontroll

Verksemda er plassert i risikoklasse 3, jf. ureiningsforskrifta § 39-6 om gebyr for kontroll som varer inntil ein dag. Risikoklasse er fastsett ved handsaming av utsleppssøknad, og er oppgjeven i utsleppsløyvet. Det vil seie at Gloppen kommune må betale kr. 12 000 i gebyr for den gjennomførte kontrollen.

Faktura med innbetalingsblankett vert send frå Miljødirektoratet for innbetaling til statskassa. Gebyret må betalast innan 30 dagar etter fakturadato.

Vedtaket om gebyr kan påklagast til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningslova. Eventuell klage bør vere skriftleg grunngjeven, adresserast til klageorganet Miljødirektoratet, men må sendast via Fylkesmannen. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saka vidare til klageorganet for endeleg vedtak. Ein eventuell klage vil ikkje få oppsetjande verknad, og gebyret som er fastsett ovanfor må betalast inn. Dersom klageorganet tek klagen til følgje, vert for mykje innbetalt gebyr refundert.

5. Offentleggjering

Rapporten vil verte tilgjengeleg for innsyn via Fylkesmannen sitt elektroniske arkiv, jf. offentleglova.

6. Avvik

Desse avvika vart påviste under kontrollen:

Avvik 1 Kommunen har ikkje sett overordna mål for avløpssektoren, og har ikkje oppdaterte handlings- og saneringsplanar

Avvik frå: Vilkår i utsleppsløyvet punkt 2.7 (internkontroll), 3.2 (avløpsnett) og 3.3 (utforming og drift av reinseanlegg).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 4 (setje mål for ytre miljø).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 6 (risiko, planar og tiltak).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 7 (førebyggje lovbrøt).

Kommentarar:

Det er ikkje sett overordna mål for avløpsnettet og reinseanlegget for Byrkjelo tettstad, eller for avløpsanlegga elles i Gloppen kommune. Gloppen kommune har ein hovudplan for avløp og saneringsplan frå 1990-talet som er gått ut på dato. Det er ikkje konkrete planar om å oppdatere desse planane.

Sanering og prioritering av tiltak skjer ut frå tilgjengelege ressursar, og vert på kort sikt i stor grad styrt av andre gravearbeid som kommunen samkøyrer sitt arbeid med.

Kommunen må som del av sin internkontroll ha dokumentert skriftleg kva for langsiktige mål og prioriteringar ein arbeider etter i avløpssektoren.

Avvik 2 Kommunen har ikkje gjort tilstrekkelege førebuingar for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringar

Avvik frå: Vilkår i utsleppsløyvet punkt 3.2 (avløpsnett) og 3.3 (utforming og drift av reinseanlegg).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 6 (risikovurdering).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 7 (førebyggje lovbrøt).

Kommentarar:

Gloppen kommune har ikkje undersøkt korleis avløpsanlegget på Byrkjelo (eller elles i kommunen) vil bli påverka med omsyn til framtidige klimaendringar. Dette temaet var det også gjeve eit avvik på ved førre kontroll i 2010, då klimatilpassing var eitt av tre sentrale tema for kontrollaksjonen.

Det er ikkje gjort dokumenterte vurderingar eller utrekningar av kva for konsekvensar og verknader forventa framtidige nedbørsmengder (og havnivå for dei anlegga som ligg til sjø) kan få på avløpsnett og reinseanlegg i kommunen. Generelle klimaprognosar for Noreg og Vestlandet er ikkje omsett til verknader på Gloppen kommune sine avløpsssystem, verken ved modellutrekningar eller ved andre vurderingar.

Byrkjelo har stort sett separat leidningsnett, men har likevel noko innlekking på nettet. Reinseanlegget er plassert på elvekanten og kan såleis verte berørt av flaum.

Kommunen må som del av den langsiktige planlegginga på avløpsområdet, vurdere om det er behov for førebyggjande tiltak av ulike slag, i tillegg til kriseberedskap. Desse vurderingane må

dokumenterast. Avløpsnett og reinseanlegg må også i åra framover haldast tilstrekkeleg dimensjonerte, driftast og vedlikehaldast for å fungere tilfredsstillande.

Fylkesmannen sitt inntrykk etter denne kontrollen er at det ikkje har skjedd så mykje konkret nytt på avløpssektoren i Gloppen kommune mht. klimatilpassing sidan sist avløpsaksjon i 2010. I denne kontrollaksjonen vurderer vi det som eit alvorleg avvik.

Avvik 3 Miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikkje tilfredsstillande

Avvik frå: Vilkår i utsleppsløyvet punkt 2.7 (internkontroll).
Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 6 (risikovurdering).

Kommentarar:

Gloppen kommune si risikovurdering for ytre miljø for avløpssektoren dekkjer ikkje alle relevante risikoforhold. Dei hendingane som er vurderte er ikkje oppdaterte sidan førre kontrollar i 2010 og 2008. Det er ikkje lagt fram prosedyre eller anna dokumentasjon som forklarar kva som er meint med graderingane av sannsynlegheit (lite til svært sannsynleg) og konsekvensar for hhv. menneske/liv/helse, miljø, økonomiske/materielle verdiar og funksjonar som er viktige for samfunnet (ufarleg til katastrofalt).

Risikovurderinga må innehalde vurdering og handtering av risiko for utslepp til ytre miljø frå avløpsanlegga, slik som risiko for utslepp til ytre miljø frå transportsystem og reinseanlegg. Ho må omfatte både akutte, uønskte og planlagde hendingar. Moglege problem som følgje av klimaendring og påslepp av prosessvatn frå industri bør også vere med. Det er utgjeve ein rettleiar om risikovurdering i avløpsanlegg (Norsk Vann, rapport 197/2013, sjå pkt 9 under), som kan vere eit nyttig verktøy i den vidare prosessen.

I rettleiinga frå Norsk Vann finn vi døme på prosessorientert metodikk for risikovurdering ved å ta for seg heile avløpsanlegget, reinsetrinn og utsleppspunkt for å kunne identifisere sårbare punkt for ulike hendingar. Dette kan vere utfordringar med til dømes:

- både felles- og separat system og periodar med hydraulisk overbelastning
- utslepp frå naudoverløp på pumpestasjon pga. flom, straumbrot mm.
- ujamn organisk belastning på reinseanlegga
- lukt frå slamhandtering
- vakante stillingar i kommunen innan VA-området
- sårbar resipient- drikkevatt nedstraums

Vedlegg 3 til rettleiaren inneheld ei basisliste for identifisering av hendingar og tilhøve som kan gje risiko for utslepp.

Når risikovurderinga er klar, må det utarbeidast handlingsplanar for å avbøte risiko. Planane må omfatte både tiltak, kven som skal gjere jobben og når jobben skal gjerast.

Skriftlege rutinar for risikohandtering av hendingar og tilhøve med uakseptabel høg risiko, og skriftlege rutinar for oppdatering av risikovurderinga må utarbeidast. Rutinane skal vise når risikoanalysen skal gjennomførast, kven som skal ta ansvar for gjennomføring/revisjon, kven som skal delta på analysen og kven som skal ha ansvar for å følgje opp analysen og eventuelle tiltak.

Avvik 4 Avvikssystemet for avløpsanlegget har manglar

Avvik frå: Internkontrollforskrifta § 5, 2. ledd punkt 7 (førebyggje lovbrøt)

Kommentarar:

Avvikssystemet skal m.a. gje systematisk oversikt over uønskte hendingar som kunne fått konsekvensar for ytre miljø. Her må alle typar avvik knytt til avløpsnett, overløp, reinseanlegg, utsleppmålingar og anna inngå.

Gløppen kommune har ein elektronisk driftsjournal for VA-sektoren, der hendingar i ulike delar av transportsystem og reinseanlegg vert logga fortløpande. Nokre hendingar er rein informasjon, andre får status som «merknad», og dei mest alvorlege som «avvik». Avvik mht prøveuttak eller anna relatert til akkrediteringa vert ikkje logga i driftsjournalen, dette er det eige system for.

Kommunen står fritt til å ha fleire separate system for melding av avvik. Informasjonsflyten må likevel sikrast slik at alle avvik og nestenuhell som skjer, kan nyttast på ein samla og systematisk måte til både førebygging av nye/gjentekne avvik, i risikovurderingsarbeidet, og elles til læring og forbetring i kommunen sin internkontroll.

Avvika frå VA-sektoren blir i dag ikkje systematisert og rapportert/ gjort tilgjengelege oppover i systemet, eller lagt fram i årsrapportar eller andre oppsummeringar til kommuneleiinga. Avvika vert heller ikkje brukt internt på kommunalteknikk, etter at dei er lukka. Dette gjev eit dårlegare grunnlag for systematisk forbetring i internkontrollen.

7. Merknader

Følgjande tilhøve ga grunn til merknader under kontrollen:

Merknad 1 Det blei berre teke 11 prøver av avløpsvatnet i 2013

Kommentarar:

Dokumentasjonen på prøvetaking av avløpsvatnet i 2013 viser at det på 11 dagar fordelt over kalenderåret er teke ut prøver som er analysert for BOF, KOF og fosfor, mens kravet er 12 prøver per år. Det vart opplyst at siste prøven som skulle takast i slutten av desember vart forskyvd over på nyåret, og såleis vart teken, men litt forseinka. Denne 12. prøven er likevel ikkje teken med i utrekningane som er gjort som kontroll av reinsegraden mot krava i utsleppsløyvet.

Alle dei 11 prøvene viser reinsegrad godt over krava i utsleppsløyvet, og Fylkesmannen har ikkje grunn til å tru at resultatane for den 12. prøven ville skilje seg ut frå resten. Kommunen bør i sin dialog med DIHVA sikre at prøvetakingsplanen som vert sett opp, er gjennomførbar og at han dekkjer kravet i utsleppsløyvet.

Merknad 2 Kart over leidningsnett er ikkje heilt oppdatert

Kommentarar:

Gløppen kommune har god oversikt og er ajour med innlegging av nye trasear. Men det står framleis ein del att for å få systemet heilt ajour og få lagt inn manglande informasjon om t.d. materiale, dimensjon, bilete m.m. for eksisterande leidningsnett.

8. Andre tilhøve

- Gloppen kommune er i godt gang med å oppnå akkreditert prøvetaking gjennom samarbeid med Driftsassistansen i Hordaland (DIHVA). Nokre avklaringar mht. godkjenning av V-overløp i innløpet i reinseanlegget og prøvetakingspunkt for utløpet står att før alt kan bli godkjent av Norsk Akkreditering. Dette er venta i løpet av året.
- Utfordringar i samband med påslepp av industrielt avløp frå Tine er ikkje heilt løyst enno, men driftsproblema er sjeldnare enn før.

9. Informasjon til verksemda

I tillegg til gjennomføring av kontrollen, vart det gitt informasjon om

- Ny rettleiar om risikovurdering for ytre miljø i avløpsanlegg ([Norsk Vann, rapport 197/2013](#))

10. Dokumentgrunnlag for kontrollen

- Ureiningslova (*lov 13.3.1981 om vern mot forurensninger og om avfall*).
- Ureiningsforskrifta (*forskrift 1.6.04 nr. 931 om begrenning av forurensning*), hovudsakleg kapittel 11 og 14 i avløpsdelen.
- Internkontrollforskrifta (*forskrift 6.12.96 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter*), med vekt på ytre miljø
- Utsleppsløyvet frå Fylkesmannen, dagsett 5.1.2009.
- Tidlegare kontrollrapportar frå avløpskontrollar i Gloppen kommune i 2008 og 2010.
- Dokumentasjon frå Gloppen kommune oversendt i samband med denne kontrollen.